

Алла Паславська

ІВАН ФРАНКО ТА ЙОГО "НІМЕЦЬКА ОДЕЖА"

Про Івана Франка можна писати і дискутувати безконечно. Геніальний український письменник, поет, перекладач, літературо- та культурознавець, громадський діяч, людина енциклопедичних знань, універсальний учений, "академія в одній особі" (за оцінкою сучасників) залишив після себе творчий спадок, який потребує нагальних досліджень у рамках цілої низки гуманітарних наук.

Часи політичної неволі, в які жив Франко, чи в які провадили розвідки Каменяревих праць після його смерті, змушували учених оминати гострі кути в дискусіях, замовчувати окремі твори Франка, які тій чи іншій політичній системі видавалися надто радикальними, не торкатися незручних тем, як ось філо- чи антисемітизму творів Франка, його нищівної критики окремих аспектів творчості Адама Міцкевича, неоднозначного відношення до релігії, непростих стосунків із жінками. Однак саме Франко своїми працями сьогодні знову може відповісти на цілу низку екзистенційних питань, бо саме він, непримиренний поборник правди і справедливості, глибокий реаліст, який любив усіх принижених братів "як сонце боже, всіх зарівно" [11], має в Україні статус національного авторитету. Це талановитий учений, науковий кругозір котрого виходить далеко за межі української проблематики.

Усмоктавши з дитинства окрім рідної української дух інших мов, він ще гімназистом здійснив перші переклади з Гомера, пізніше Софокла, перекладав твори українських авторів німецькою, польською, російською мовами, а українською здійснив переклади з понад тридцяти мов.

На особливу увагу заслуговує німецькомовна творча спадщина Франка, представлена німецькими перекладами власних художніх та публіцистичних творів, українських народних пісень, поезій Тараса Шевченка, етнографічними нарисами. Вагомим є також літературний доробок Франка в німецькомовному оригіналі. Варто наголосити, що його німецька мова бездоганна не лише з

погляду її носія, але й у сенсі художньої вартості. Творчість Франка німецькою мовою має широкий жанровий спектр. Це публіцистичні і художні твори, перекладацька і літературна критика, а також велика кількість листів. Із простого сільського хлопця він виріс в інтелектуала світового масштабу, який писав не лише для місцевих газет, але й був постійним автором відомих європейських часописів. Лише з німецьких та австрійських – це "Die Zeit", "Österreichische Rundschau", "Zeitschrift für österreichische Volkskunde", "Die Wage", "Neue Revue", "Die Presse", "Aus fremden Zungen", "Münchener Post", "Sächsische Arbeiter-Zeitung", "Berliner Tageblatt" та ін. (загалом біля 19-ти¹).

Варто наголосити, що нарівні з Франком у цих газетах публікували твори Оскар Уайльд, Бернард Шоу, Герберт Уеллс, Стефан Малларме, Моріс Метерлінк, Гі де Мопассан, Карл Гауптман, Томас і Гайнріх Манн, Германн Гессе, Томаш Гарріг Масарик, Генрік Ібсен, Габріеле д'Аннунціо, Гуго фон Гофмансталь, Райнер Марія Рільке, Карл Краус, Зигмунд Фройд, Артур Шніцлер, Штефан Цвайг та ін. Як зазначає у своїй розвідці про Франка Г. Вітрценс, на зламі століть Іван Франко був "знаним і побоюваним критиком, сатириком і полемістом віденської літературної сцени"².

Франко – європеєць і демократ за духом, він переймається глобальними проблемами світового устрою, міждержавних стосунків, "кричучою нерівністю між людьми, визискуванням і неволенням одних другими"³. Його хвилює доля усього поневоленого люду. Однак найбільше його болить жалюгідне становище українців, тому все своє життя він поклав на те, щоб змінити існуючий стан справ.

На превеликий жаль, сьогодні літературна постать Івана Франка в німецькомовному світі перебуває на прикрій периферії читацької уваги, а його творчість не отримує належної оцінки. Це зумовлено передовсім відсутністю

---

¹ Zymomrya M. Übersetzungskritik und ihre Stellung im Rezeptionsprozess (Entwicklungstendenzen der Aufnahme von I.Frankos Werken in Deutschland und Österreich) // Studia o przekładzie. Pod redakcją P.Fasta. – Katowice, 1999. – Nr. 9. – S. 205–212.

² Wytzens G. Slawische Literaturen – Österreichische Literatur(en) / Günther Wytzens. Hrsg. von Fedor B. Poljakov und Stefan Simonek. – Bern : Peter Lang, 2008. – S 229.

³ Франко І. Соціалізм і соціал-демократизм / Житє і слово. – Т. 6. – Кн. 4. – 1897. – С. 265–292.

видань та перевидань його творів німецькою мовою, і, як наслідок, їхньої рецепції у відповідних літературних колах. Попри те, що бібліографія творів Івана Франка німецькою мовою за підрахунками Б. Бендзара [S.3]⁴ налічує понад 130 позицій (це без листів), солідних видань, де б належним чином були представлені його твори німецькою мовою, – обмаль. Мабуть, єдиною дійсно презентабельною книгою можна вважати опубліковану 1963 року в НДР збірку різножанрових німецькомовних праць Івана Франка. Потрібно віддати належне видавцям – Е. Вінтеру і П. Кірхнеру⁵, які на основі першоджерел, у тісній співпраці із українськими колегами підготували найповнішу на сьогодні збірку творів Івана Франка німецькою мовою. Однак віднайти її можна лише у декількох бібліотеках, передмова до видання – у дусі радянських часів, бракує декількох важливих робіт: "Ein Dichter des Verrathes" – літературно-критичної статті про творчість Адама Міцкевича, новели "Thomas mit dem Herzen und Thomas ohne Herz", листів Франка німецькою мовою, зокрема до Ольги Рошкевич, які, зрештою, вартують спеціального видання, та ін.

Декілька збірок Франка вийшло друком у німецькому перекладі інших авторів. За межами України опубліковано його художні та публіцистичні твори на єврейську тематику "Zum Licht sich geseht: "Mose" und andere Judaica"⁶ в німецькому оригіналі та частково в перекладі Н. Медведовської, оповідання "Sturm im Tuchla-Tal"⁷ в перекладі М. Борґ з російського тексту, оповідання "Miron und der Riese" в перекладі з російської Е. Залевскі⁸, "In der Schmiede und andere Erzählungen", теж у перекладі з російської Е. та В. Вонсяцкі⁹, лірику Франка в перекладі Е. Вайнерта¹⁰. Вагомим здобутком став переклад поеми

---

⁴ Бендзар Б. П. Творчество Ивана Франко на немецком языке: автореф. дисс на соискание ученой степени канд. филол. наук / Богдан Бендзар. – Киев : Ин-т л-ры им. Т. Г. Шевченко АН УССР, 1969. – 20 с.

⁵ Beiträge zur Geschichte und Kultur der Ukraine : ausgewählte deutsche Schriften des revolutionären Demokraten 1882–1915 / Ivan Franko. Hrsg. und eingel. von E. Winter und P. Kirchner. – Berlin : Akad.-Verl., 1963. – IX, 577 S.

⁶ Franko I. Zum Licht sich geseht: "Mose" und andere Judaica / Ivan Franko / Hrsg. von Erhard Roy Wiehn. Aus dem Ukrainischen übers. von Nadiya Medvedovska. – Konstanz : Hartung-Gorre Verlag, 2008. – 172 S.

⁷ Franko I. Sturm im Tuchla-Tal. Erzählung / Ivan Franko / Aus dem Russischen übersetzt von Marga Bork. – Berlin : Verlag Kultur und Fortschritt, 1955. – 222 S.

⁸ Franko I. Miron und der Riese / Iwan Franko. Aus dem Russ. übers. von Erich Salewski. – Berlin : Aufbau-Verl., 1954. – 348 S.

⁹ Franko I. In der Schmiede und andere Erzählungen / Iwan Franko. [Aus dem Russischen übertragen von Elisabeth und Wladimir Wonsiatsky]. – Leipzig : Reclam, 1953. – 140 S.

¹⁰ Franko I. Ich seh ohne Grenzen die Felder liegen : Ausgewählte Dichtungen / Ivan Franko. Aus dem Ukrainischen

"Мойсей" німецькою мовою Ірини Гузар¹¹, який вперше побачив світ у Канаді, а 2010 р. був опублікований у Львові паралельно німецькою та українською мовами¹². Декілька збірок творів Франка німецькою мовою (призначених переважно для дітей) видано в Україні¹³, однак потрапити до німецькомовного читача вони практично не могли. Окремі твори Франка ввійшли в різні часи до збірок української поезії чи прози німецькою мовою¹⁴ (переклади німецькою К. Бадера, О. Грицяя, В. Горошовського, М. Кічури, Н. Цеглинської, Г. Штробаха, К. Гельбіга, А. Паславської та М. Бека, Т. Фогеля, І. Поповича, Ф. Прухнікової-Носсіг (з польської) та ін.¹⁵), але це, звичайно, недостатньо для такої постаті, як Франко.

Сподіваємось, що 2016 року, коли двічі вшановуватимемо Франкові ювілейні дні народження та смерті, світ побачать дві презентабельні збірки його творів німецькою мовою: в Україні – "Vivere memento" (упорядники А. Паславська, Т. Фогель, А. Вольдан), а в Німеччині – "Lebensbilder aus Galizien": Kritische Dokumentation und Edition der deutschsprachigen Erzählungen und Reportagen von Iwan Franko (1856-1916) (упорядники Д. Ніфангер, А. Паславська), до яких ввійдуть також декілька нових перекладів німецькою мовою Франкових творів.

Сьогодні особливо важливо донести думки Франка та його творів не лише до українського читача, але й за межі України. На це є декілька об'єктивних і суб'єктивних причин.

---

von Erich Weinert. – Berlin : Verl. Kultur u. Fortschritt., 1951. – 137 S.

¹¹ Франко І. Мойсей : поема / Іван Франко ; у перекладі на німецьку мову Ірини Гузар. – Торонто, 2002. – 55 с.

¹² Франко І. Мойсей [Текст] ; у пер. нім. мовою Ірини Гузар = Moses / Iwan Franko : поема. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 231 с.

¹³ Franko I. Als die Tiere noch sprechen konnten / Iwan Franko ; [aus dem Ukrainischen von Evelyn Riswanowa und Iwan Soiko]. – Kiew : Wesselka, 1990. – 85 S.; Sachar Berkut: Ein Bild des öffentlichen Lebens der Karpatenrus im 13. Jahrhundert / Aus dem Ukr. von S. und A. Kusmin. – Kiew: Verlag Dnipro, 1982. – 220 S.; Franko I. Der Hase und der Igel; Das Füchlein und der Krebs / Aus dem Ukr. von E. Riswanowa und I. Sojko; Il. V. Hordijtschuk. – Kiew: Dnipro, 1984. – 15 S.; Franko I. Der blauefärbte Fuchs / Aus dem Ukr. von E. Riswanowa und I. Sojko; Il. von A. Shukowski. – Kiew: Dnipro, 1983. – 24 S.

¹⁴ Була собі Галичина... / Упорядники А. Паславська, Ю. Прохасько, Т. Фогель. – Львів : ВНТЛ–Класика, 2012. – 448 с.; Галичина. З Великої війни / Упорядники А. Паславська, Т. Фогель, В. Кам'янець. – Львів : Класика, 2014. – 300 с.

¹⁵ Іваницька М. Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах : монографія / Марія Іваницька. – Чернівці : Книги – XXI, 2015. – 604 с.

Найважливішу вже згадано – це відсутність Франка на сучасній європейській літературній сцені. Однак саме Франко може й сьогодні як ніхто інший репрезентувати Україну та українську ментальність широкому загалу. Його твори створюють панорамну картину краю і його люду, які прагнуть "до світла", які люблять працю, але тяжко гарують, аби вижити, які постійно зазнають гонінь, але ніколи не скоряються. Франко веде дуже чесну розмову з читачем, він не поділяє героїв творів на своїх і чужих, а лише на тих, хто гнобить і кого гноблять.

Характерна риса Івана Франка – його вміння бути сучасником читача. Твори Каменяра були актуальними за життя і залишаються такими сьогодні. Коли читаєш його репортажі про вибори в Галичині чи статті, поезію про імперські амбіції Росії, складається враження, що мова йде про проблеми сьогодення.

На відміну від багатьох інших українських письменників та поетів Франко не ллє сліз над долею українського народу, він закликає його не "бути гноєм у сусідів"¹⁶ не миритися з таким станом справ, а змінити його на краще. Франко – непримиренний борець, "вічний революціонер"¹⁷, який попри всі життєві негаразди вірить у позитивні зміни, вірить "в силу духа і в день воскресний повстання"¹⁸ українського народу.

Франко вважає своїм покликанням "щиро і чесно працювати над освіченням свого народу"¹⁹, тому він займається активною просвітницькою і видавничою діяльністю, перекладає відомі твори світової літератури і підтримує талановиту українську молодь.

Водночас, поет закликає до щоденної кропіткої праці на благо України, бо "лиш праця світ таким, як є створила, лиш в праці варто і для праці жить"²⁰. Так само, як і герої його поеми "Каменярі", він покликаний зруйнувати

---

¹⁶ Франко І. Мойсей / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К., 1976. – Т. 5. – С. 212.

¹⁷ Франко І. De profundis. Гімн / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К., 1976. – Т. 1. – С. 22.

¹⁸ Франко І. Мойсей. – С. 212.

¹⁹ Франко І. Про життя і діяльність Олександра Кониського / Мозаїка із творів, що не ввійшли до Зібрання творів у 50 томах. – Львів : Каменяр, 2001. – С. 122–147.

²⁰ Франко І. Як те залізо з силою дивною... / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К., 1976. – Т. 1. – С. 146.

гранітну скалу: "Лупайте сю скалу! Нехай ні жар, ні холод, не спинить вас!"²¹ Саме цей образ України та українця потрібно пропагувати в світі, бо він справжній і здатен викликати повагу.

Інша важлива причина нагальної потреби поширення творчості Франка за кордоном – це неправдива інформація, якою намагались очорнити Франка, створити йому образ жакливого антисеміта, войовничого націоналіста. Великої кривди завдали імені Франка та пам'яті про нього за межами України звинувачення в антисемітизмі, через що недружні не стільки до Франка, як радше до України псевдоправдолюби домагались навіть зняти з будівлі Віденського університету меморіальну дошку Франкові²².

Хоч геній Франка переживе будь-яких бессервісерів, надзвичайно важливо донести до незаангажованого читача німецькомовних країн всю його велич і талант. Це стосується і творів у німецькому оригіналі, і перекладних праць. Бо той, хто хоч трохи знайомий із поглядами Франка, його життєвою і літературною позицією, одразу зрозуміє, що Каменяр не знав компромісів. Навіть розуміючи, що його слово може зруйнувати довголітні приятельські стосунки, завдати матеріальних збитків, відвернути багатьох читачів, він не зраджував своїм переконанням. Так він вчинив, коли надрукував нищівну статтю про тематику творів Адама Міцкевича²³ і наступного дня втратив місце праці і багатьох прихильників своєї творчості серед поляків. Так само жорстко він неодноразово піддавав критиці українську інтелігенцію, яка не реагувала належним чином на запити народу²⁴, галицьку молодь, яка недостатньо активно долучалась до розбудови єдиної України, в якій "мусимо навчитися чути себе українцями – не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіціальних кордонів"²⁵.

---

²¹ Франко І. Каменярі / Іван Франко // Зібр. творів : У 50 т. – К., 1976. – Т. 1. – С. 66.

²² Тут йдеться про сумнозвісну публікацію у віденському журналі «Profil» статті К. Цехлінг із провокативною назвою "Juden, Blutsauger" ("Жиди, кровопивці"), з подачі Е. Лянгермана, австрійського громадянина, родом із Одеси.

²³ Franko Ivan. Ein Dichter des Verrathes / Ivan Franko // Die Zeit, Wochenzeitung. – Bd. XI. Nr. 136, 8. Mai 1897. – S. 86-89.

²⁴ Франко І. Критичні письма о галицькій інтелігенції / Іван Франко // Зібр. творів : У 50 т. – К., 1980. – Т. 26. – С. 74-93; Франко І. Дещо про самого себе / Іван Франко // Зібр. творів : У 50 т. – К., 1981. – Т. 31. – С. 28-32.

²⁵ Франко І. Одвертий лист до гал[ицької] української молодіжі / Іван Франко // Зібр. творів : У 50 т. – К., 1986.

У своїй критиці Франко ніколи не зупиняється на півдорозі, бо правда для нього важливіша, бо "хто з всіма добрий хоче быть, Той швидко втратить добру путь"²⁶. Тож, не дивно, що будь-які форми визискування багатими бідних, байдуже, були то поляки, українці чи євреї, Франко однаково гостро критикує. Однак висмикуючи окремі фрази дійових осіб із історичного контексту Франкових творів, можна зробити з нього такого самого українофоба ("не люблю русинів", "навіть нашої Русі не люблю так і в такій мірі, як це роблять або вдають, що роблять, патентовані патріоти"²⁷), полякофоба ("Говорили про мене, що я ненавиджу польську шляхту"²⁸), як і антисеміта ("Кажуть: жиди п'явки, шахраї"²⁹).

Закидати Франкові антисемітизм за те, що мова його персонажів віддзеркалює історичну добу та її контекст, – це спроба зробити його відповідальним за етнічну чи соціальну несправедливість, проти якої він, до слова, боровся усе своє життя. Варто було б звернути увагу таких франкофобів на цілу низку Франкових поезій, присвячених єврейській тематиці та традиціям цього народу. Показово, що найдошкульніше Франка критикують за те, що він у своїх творах називає євреїв "кровопивцями", а насправді кровопивці для Франка – це всі ті, хто експлуатує простий люд, незалежно від їхньої національної приналежності. У "Заповіті Якова" з "Жидівських мелодій" Івана Франка це ж слово лунає вже з єврейських уст:

І ще гіршая кара їм буде,
Поки випустять вас із оков:
Кровопійцям, що пили кров люду,
Батько Ніл перемініться в кров³⁰.

– Т. 45. – С. 401-409.

²⁶ Франко І. Строфи / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К., 1976. – Т. 2. – С. 204.

²⁷ Франко І. Дещо про себе самого / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К., 1981. – Т. 31. – С. 30-31.

²⁸ Там само. – С. 32.

²⁹ Франко І. Перехресні стежки / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К., 1979. – Т. 20. – С. 386.

³⁰ Франко Іван. Заповіт Якова / Іван Франко. – Львів : НТШ, 1893. – 236-237 с.

Зрештою, своє відношення до євреїв найкраще пояснює сам Франко: "...У своїх оповіданнях й поезіях я дуже часто виводив жидівські типи і зотягав жидівських мелодій, і зате стягнув на себе з боку деяких жидів закиди антисемітизму, а з боку деяких своїх земляків закиди філосемітизму. На всі ці закиди міг я тільки одне відповісти, що я тільки це й так змалював, що я бачив і пережив і як я розумів, і що завжди старався в жидові, так само як у змальованому мною українцеві, полякові, циганові, бачити й малювати людину й тільки людину"³¹.

Однак справа навіть не в звинуваченнях, та й тим, що звинувачують, бракує елементарних знань, щоб вести дискусію про Франка. Засмучує те, що один із найвизначніших (якщо не найвизначніший!) українських письменників став об'єктом несправедливих цькувань через елементарну відсутність належної поінформованості читачів. Тим більшої подяки заслуговують ті закордонні славісти, які вступили у фахову дискусію на захист доброго імені Франка і організували спеціальну конференцію, з метою об'єктивного висвітлення життя і творчості Каменяра, який мав тісні контакти з багатьма єврейськими видавцями, громадськими діячами (С. Краус, Т. Герцль, М. Бубер та ін.), вважався в їхніх колах чи не найкращим знавцем єврейської культури в Галичині, виступав за створення єврейської держави, перекладав єврейську поезію.

Ще одна обставина змушує нагально донести Франкові твори нашим сусідам у Європі та й поза її межами. Франко був піонером у багатьох літературних і перекладознавчих починаннях, про що відомо часто, на жаль, лише в Україні. Тому заради справедливості потрібно повернути його ім'я і наукові погляди в інтернаціональній (літературо- та перекладознавчий дискурс, популяризувати його твори, про що постійно наголошує у своїх розвідках знаний перекладознавець і дослідник Франка проф. Зорівчак Р. П.³² Тут маємо на увазі передовсім теоретичні підходи Франка до перекладу,

---

³¹ Франко І. Мої знайомі жида / Іван Франко // Діло. – №117–119. – 1936; переклад М.С.Возняка.

³² Зорівчак Р. Іван Франко як перекладач і перекладознавець / Роксолана Зорівчак. – Режим доступу до ст. : http://lnu.edu.ua/lessons/files/franko_pereklad.pdf.

сформульовані ним у низці праць,³³ і які вже в кінці ХІХ ст. окреслювали принципові риси багатьох сучасних перекладознавчих підходів.³⁴

Тема для окремого дослідження на німецькомовному матеріалі – ставлення Франка до жінок. "Коли се правда," – зазначав він, "що мірою культурності всякого народу можна служити то, як той народ обходиться з жінками, то й се безперечна правда, що русько-український народ після сеї міри покажеться високо культурним у відношенні до других сусідніх народів"³⁵. Саме таким було його ставлення до протилежної статі. Хоч у часи Франка проблематика рівноправності чоловіка й жінки лише набирала обрисів, Франко був у цьому сенсі далеко попереду своєї епохи. Він активно підтримував жіночий рух в Україні, сприяв виданню і особисто редагував перший жіночий альманах "Перший вінок" (1887), виданий на кошти і за сприяння Наталі Кобринської та Олени Пчілки (матері Лесі Українки). Вдячний матеріал для порівняльних студій пропонують листи Франка німецькою мовою до Ольги Рошкевич, які автор писав, очевидно, і під впливом роману Й. В. Гете "Страждання молодого Вертера".

Тож, тема "Іван Франко" залишається актуальною і надзвичайно цікавою для багатьох напрямів наукових досліджень. Маємо донести слово і думку Франка різними мовами до різних народів, бо познайомити з Франком – це познайомити з Україною.

---

³³ Франко І. Каменярі. Український текст і польський переклад. Дещо про штуку перекладання // Іван Франко. Збір. творів у 50 тт. – Т. 39 : Літературно-критичні праці (1911-1914). – К. : Наукова думка, 1980. – С. 7–20; Франко І. Адам Міцкевич в українській літературі / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 384 – 390; Франко І. Антігона. Драматична дія Софокла (з грецького переклад Петро Ніщинський, Одеса, 1883) / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 307–316; Франко І. Бідний Генріх. Передмова. Гартман фон Ауе / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К. : Наукова думка, 1976. – Т. 4. – С. 275 – 294; Франко І. Відповідь критикові "Перебенді" / Іван Франко. Зібрання творів у 50 тт. – Т. 27 : Літературно-критичні праці (1886–1889). – К. : Наукова думка, 1980. – С. 308 – 311; Франко І. Передне слово до творів О. Шухевича / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 254–258; Франко І. "Нива", український літературний збірник, Одеса, 1885 року / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 374–379.

³⁴ Паславська А. Про штуку перекладання Івана Франка / А. Паславська // Наук. зап. – Вип. 126. – Сер. філол. науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2014. – С. 59–64.

³⁵ Франко І. Жіноча неволя в руських піснях народних / Іван Франко // Збір. творів : У 50 т. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 26–80.

Alla Paslawska

IVAN FRANKO AND THEIR "GERMAN KLOTHES"

The article focuses on the literary heritage of Ivan Franko in German represented by works of different genres - ethnographic, literary critiques, journalistic and literary works, letters. Although at the turn of the century Franko was a famous critic, satirist and polemicist of the Viennese literary scene, today his name is not well-known to readers outside of Ukraine. Thus the question of popularizing the works of Ivan Franko in German and other foreign languages is urgent.